

Az innováció jogi védelme. Példák az elektromobilitás köréből

Mottó: „Nem termékeny lapány, hegyek, ásványok, éghajlat teszik a közerőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja. Igazibb súly s erő az emberi agyvelőnél nincs. Ennek több vagy kevesebb léte a nemzetnek több vagy kevesebb szerencséje.”

(Széchenyi István: Hitel)

Összefoglalás: A szellemi tulajdon joga a tevékeny, alkotó ember, a természetes személy, jogait védelmezi. Az emberi önkifejezés és innováció egyidős az emberiséggel. A 21. századi jogalkotás és -alkalmazás nehezen tart lépést az innováció eddig soha nem látott megnyilvánulásaival. Magyarországon az innovációval kapcsolatos szabályozás legfontosabb jogforrása a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény.

A tanulmány bemutatja az innováció jogi szabályozásával szemben megmutatkozó kihívások és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala adatbázisában végzett adatgyűjtés eredményei alapján a hazai elektromobilitási innováció legújabb eredményeit.

Kulcsszavak: Szellemi tulajdon joga; innováció; 21. századi jogalkotás; Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala; elektromobilitás.

Abstract: Intellectual property rights protect the rights of the active, creative person, the natural person. Human self-expression and innovation are as old as humanity. Legislation and enforcement in the 21st century have difficulty keeping up with the unprecedented manifestations of innovation. In Hungary, the most important legal source for regulation related to innovation is the Act LXXVI of 2014 on scientific research, development and innovation. The paper presents the challenges facing the legal regulation of innovation as well as the latest results of domestic electromobility innovation based on the results of data collection in the database of the Hungarian Intellectual Property Office.

Keywords: Intellectual property law; innovation; 21st century legislation; Hungarian Intellectual Property Office; electromobility.

* Dunaújvárosi Egyetem
Társadalomtudományi Intézet
Email: faluso@uniduna.hu

* Dunaújvárosi Egyetem
Társadalomtudományi Intézet
Email: dosanpgy@uniduna.hu

[1] *Nature* (2020):
[https://doi.org/
 ggm2p4](https://doi.org/ggm2p4)

[2] UPSTO 50567-3-01-US: *upsto.gov*.
[https://www.uspto.
 gov/sites/default/files/
 documents/16524350
 22apr2020.pdf?utm
 campaign=subscrip-
 tio-ncenter&utm_
 content=&utm_
 medium=email&utm_
 _name=&utm_source
 =govdelivery&utm_
 term=](https://www.uspto.gov/sites/default/files/documents/16524350_22apr2020.pdf?utm_campaign=subscription-center&utm_content=&utm_medium=email&utm_name=&utm_source=govdelivery&utm_term=)
 (Letöltve: 2023. 07. 15.)

[3] *Ibid.* 4. o.

[4] Platon: *Theaetetus*. URL: [https://
 www.gutenberg.
 org/files/1726/1726-
 h/1726-h.htm#link
 2H_4_0002](https://www.gutenberg.org/files/1726/1726-h/1726-h.htm#link2H_4_0002) (Letöltve: 2023. 07. 15)

[5] Witty, Michael (2018): Athenaeus describes the most ancient intellectual property. *Prometheus*. 35. Pp. 137–143. (Letöltve: 2023. 07. 15.)

Bevezetés: az ember, mint az innovációs jogi védelem alanya

A 21. század a technika fejlődésének olyan – eddig soha nem tapasztalt mértékű – felgyorsulását hozta el, amellyel a jogalkotás képtelen lépést tartani. 2020-ban például egy gépi algoritmus segített annak az új antibiotikumnak a kifejlesztésében, amely számos kórokozó ellen hat. [1] A mesterséges intelligenciát (AI) számos területen, így az oltóanyag-fejlesztés, a gyógyszertervezés és az ürtechnológia támogatására is használják, ezért várhatóan rövid időn belül számos találmány alkotója lesz részben, vagy egészen. Nem túlzás azt állítani, hogy ez a tény a szellemi alkotások jogtörténetének legnagyobb kihívását jelenti.

A szellemi tulajdonvédelem területén eljáró bíróságok és más hatóságok egyelőre egységesen foglalnak állást abban a tekintetben, hogy a mesterséges intelligencia nem találhat fel dolgokat: erre kizárólag az ember képes. Ilyen precedensnek számít az a 2022-es határozat, amelyben egy amerikai bíróság helyben hagyta az Egyesült Államok Szabadalmi- és Védjegytörvényi Hivatalának (UPSTO) 50567-3-01-US számú elutasító határozatát. [2] Az elutasított 16/524,350 számú kérelem arra irányult, hogy a Stephen L. Thaler által létrehozott „DABUS” nevű algoritmus javára szerzői jogot jegyezzenek be. A határozat indokolásának lényege, hogy jogi védelemben kizárólag természetes személy részesülhet. [3] Thaler hasonló indokolású elutasító határozatokat kapott az Egyesült Királyságban, Ausztráliában és az Európai Unióban is. 2021. december 21-i sajtóközleményében az Európai Szabadalmi Hivatal (EPO) részletesen indokolta jogerős határozatát a Thaler által előterjesztett J 8/20 és J 9/20 ügyekben benyújtott fellebbezés elutasításáról, megerősítve az ESZH két elsőfokú elutasító döntését. Az EPO Prótagorasz (Kr. e. 481–411) homo-mensura tételét idézte, aki szerint: „*Minden dolognak mértéke az ember.*” [4]

A szellemi tulajdonvédelem területei

A szellemi tulajdon joga a tevékeny, alkotó ember jogait védelmezi. Az emberi önkifejezés és innováció egyidős az emberiséggel. A legrégebbi ismert, szabadalmi jogra vonatkozó rendelkezés Athenaeus of Naucratis tollából maradt fenn a Kr. e. 6. századi ókori Görögországból: a szübariszi pékeknek lehetőségük volt egy éven át monopolizált profitot élvezni az általuk készített egyedi süteményekért. [5]

Több száz évvel később Vitruvius (Kr. e. 257–180), aki Alexandriában dolgozott bíróként, több olyan költőt is elítélt, akik eltulajdonították mások műveit [6] – Ezópusznak a pávák közé vágyakozó szajkóról szóló fabulája nyomán „idegen tollakkal ékeskedtek.” [7] Ettől kezdve a római jogászok a szellemi alkotások tulajdonjogának különböző típusait tárgyalták – anélkül, hogy ezeket a jogterületeket definiálták volna. [8]

A szellemi tulajdon a tulajdonjoghoz hasonló, abszolút szerkezetű jogviszony, amelynek a polgári jog területén belül létrehozott szabályrendszere kizárólagos vagyoni és személyhez fűződő jogok biztosításával nyújt jogi védelmet a szellemi alkotások létrehozói számára. A fenti példák a szellemi tulajdon két fő ágának első ismert példái: az iparjogvédelemé és a szerzői jogé. Az iparjogvédelmi jogviszony az oltalom megszerzésével, illetve azon lépések megtételével jön létre, amelyek az adott szellemi alkotás titokban tartását szolgálják. A szerzői művek esetében a jogviszony a szellemi alkotás létrehozásával keletkezik.

A szellemi tulajdon-védelem egyensúlyt teremt az innovatív megoldások és azok alkotóinak érdeke, valamint a szélesebb közérdek között abból a célból, hogy elősegítse az emberi kreativitás és az innováció, valamint a technológia fejlődését is.

Ha ugyanis minden innováció nyomban közkinccsé, és így szabadon alkalmazhatóvá válna, az alkotókat nem motiválná semmi. Amennyiben pedig az alkotók számára biztosított jogi védelem – monopólium – parttalanul hosszú ideig tartana, az a technika fejlődésének szabna gátat.

Az iparjogvédelem a műszaki jellegű szellemi alkotások, továbbá az árujelzők, mint az áruk és szolgáltatások megkülönböztetésére szolgáló megjelölések, jogi oltalmát biztosító jogintézmény.

Az iparjogvédelem körébe tartoznak a találmányok, [9] a használati minták, [10] a formatervezési minták (dizájn), [11] a növényfajták [12] és a különböző árujelzők: a védjegyek és a földrajzi árujelzők. [13]

[6] Bugbee, Bruce Willis (1967): *Genesis of American Patent and Copyright Law*. Washington, DC: Public Affairs Press. P. 166.

[7] Aisopus (2006): *Esopus fabulái*, melyeket mastan újonnan magyar nyelvre fordított Pesti Gábor. Szentendre: Mercator Stúdió. P. 31.

[8] Kashyap, Sony (2021): History and Development of Intellectual Property. *International Journal of Education, Modern Management, Applied Science & Social Science*, 03., (01.) Pp. 193–196.

[9] Szabályozza Magyarországon: a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló hatályos 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.)

[10] Szabályozza Magyarországon: a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény.

[11] Szabályozza Magyarországon: a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény.

[12] Szabályozza Magyarországon: Szt. 105-115/C §-ai; a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény.

[13] Szabályozza Magyarországon: védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.)

[14] Szabályozza Magyarországon: a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.)

A szerzői jog [14] körébe tartoznak az Szjt. 1. § (2) bekezdése alapján „*az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása, így szerzői műnek minősül különösen az irodalmi mű, a nyilvánosan tartott beszéd, a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (szoftver), a színmű, a zenés színmű, a táncjáték és a némajáték, a zenemű, szöveggel vagy anélkül, a rádió- és a televíziójáték, a filmalkotás és más audiovizuális mű, a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve, a fotóművészeti alkotás, a térképmű és más térképészeti alkotás, az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a város-építészeti együttes terve, a műszaki létesítmény terve, az iparművészeti alkotás és annak terve, a jelmez, a díszlet és azok terve, az ipari tervezőművészeti alkotás és a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis.*” A felsorolás exemplifikatív jellege maga is utal arra a jogalkotói felismerésre, hogy az emberi önkifejezés – rendkívüli sokszínűségére tekintettel – a jog eszközeivel részleteiben szabályozhatatlan.

Az innováció magyarországi szabályozása

A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény 3.§ 6. pontja szerint az innováció „*egy új vagy továbbfejlesztett termék vagy folyamat, vagy ezek kombinációja, amely jelentősen különbözik a jogi formájától vagy finanszírozási módjától függetlenül az adott szervezet korábbi termékeitől vagy folyamataitól, és amelyet termék esetén a potenciális felhasználók számára elérhetővé tettek, vagy amelyeket folyamat esetén a szervezet használatba vett, továbbá amely lehet a) termék innováció: egy új vagy továbbfejlesztett termék vagy szolgáltatás, amely jelentősen különbözik a vállalkozás olyan termékeitől, szolgáltatásaitól, amelyet már bevezetett a piacra, b) üzletifolyamat-innováció: egy vagy több üzleti tevékenységéhez – így különösen a termelés, disztribúció és logisztika, marketing és értékesítés, információs és kommunikációs technológia, az adminisztráció és a menedzsment, termék-, és folyamat fejlesztés.*”

Magyarországon 2015 óta a kutatás-fejlesztés és innováció közfinanszírozású támogatásával kapcsolatos feladatokat a Kormány elsődlegesen a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal útján látja el. Ez a központi költségvetési szerv, amely egyben a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap kezelő szerve is, 2020 óta a tudománypolitika koordinációjáért felelős miniszter irányítása alatt áll. [15]

Elektromobilitással kapcsolatos szabadalmi bejelentések a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala adatbázisából

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala honlapján elérhető nyilvános, közhiteles adatbázis bővelkedik az elektromobilitással kapcsolatos innovációra vonatkozó magyarországi bejelentésekben. Az európai szabadalmi bejelentések közzétételi kivonatainak tanulmányozása során az alábbi friss bejelentések találhatók:

NEMZETKÖZI SZABADALMI BEJELENTÉSEK

Hibrid elektromos jármű vezérlés /HYBRID ELECTRIC VEHICLE CONTROL (ügyszám: E21202745) [16]

A találmány végleges európai szabadalom alatt áll. 100 %-os jogosultja a Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft. által képviselt Suzuki Motor Corporation. A feltaláló természetes személy Ito Yoshiki, japán állampolgár.

Eljárás és berendezés állandó mágneses motor vezérlésére, energiaellátó rendszer és elektromos jármű/METHOD AND DEVICE FOR CONTROLLING PERMANENT MAGNET MOTOR, POWER SYSTEM, AND ELECTRIC VEHICLE (ügyszám: E20923709) [17]

[15] 344/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatalról, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap kezelő szervének kijelöléséről.

[16] SZTNH: <http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU#> (Letöltve: 2023. 07. 15.)

[17] <http://epub.hpo.hu/ekutatas/?lang=HU> (Letöltve: 2023. 07. 15)

[1] <http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU>
(Letöltve: 2023. 07. 15.)

A találmány végleges európai szabadalom alatt áll. A bejelentő, a szabadalom 100 %-os jogosultja, a SBGK Szabadalmi Ügyvivői Iroda által képviselt Jiangsu Contemporary Ampere Technology Limited. A feltalálók természetes személyek, fejenként egyenlően $\frac{1}{4}$ arányban, Huang Xiaojian, Zuo Xiyang, Dan Zhimin és Li Bao kínai állampolgárok.

MAGYAR SZABADALMI BEJELENTÉSEK

Eljárás akkumulátor, különösen elektromos jármű lítium akkumulátor diagnosztikai és prediktív modellezésre dinamikus működési környezetben, valamint berendezés az eljárás megvalósítására /METHOD FOR DIAGNOSTIC AND PREDICTIVE MODELLING OF A BATTERY, IN PARTICULAR AN ELECTRIC VEHICLE LITHIUM BATTERY, IN A DYNAMIC OPERATING ENVIRONMENT, AND APPARATUS FOR IMPLEMENTING THE METHOD (ügyszám: P2100452) [18]

A találmány ideiglenes szabadalmi oltalom alatt áll. 100 %-os jogosultja a DANUBIA Szabadalmi és Jogi Iroda Kft. által képviselt győri Széchenyi István Egyetem. A feltalálók természetes személyek: 80%-ban Dr. Dineva Adrienn és 20%-ban Kocsis Szürke Szabolcs magyar állampolgárok.

A találmány leírása az adatbázisban: „Akkumulátor, különösen elektromos jármű lítium-ion akkumulátor-cellák dinamikus működési környezetben diagnosztikai és prediktív modellezésére szolgáló eljárás során a cellákból összeállított lítium-ion akkumulátor egyenértékű áramköri modellje paramétereinek meghatározását áramimpulzus-sorozat vizsgálójellel végezzük, ahol a cellát a járműben érő dinamikai terhelési profilként nemlineáris celladinamikáról információt tartalmazó mérési adatkészlet előállítására véletlenfázisú multiszinuszos töltő-merítő tesztlelet alkalmazunk. Az eljárás mind a szabványos, mind pedig egyedi igényeket kielégítő mérési programok automatizált végrehajtását lehetővé teszi, háromféle mérési módot biztosít tetszőleges (extrém) paraméterekkel, lehetővé teszi tesztvektorok automatizált futtatását, véletlenszerű, sztochasztikus jelformákkal való terhelést és kisütést akár 10 kHz-es frekvenciával, és menetdiagram alapú mérések végrehajtását. A véletlenfázisú multiszinusz terhelőjellel végzett teszteljárás tehetővé teszi a rendszer frekvenciatarománybeli vizsgálata során a zaj és a nemlineáris torzítások elválasztását, ezzel a rendszer lineáris és nemlineáris része külön-külön vizsgálható. Továbbá valós terhelésvizonyoknak megfelelő dinamikus

töltés-kisütés vizsgálati lehetőséget biztosít. Nagy mennyiségű és nagy felbontású mérésadatokon alapuló online monitoring és diagnosztikai funkciók érhetők el, amelyek támogatják a cella vagy cellacsomag pontos élettartam-előrejelzésére irányuló vizsgálatokat és gépi, tanulásalapú modelleket. Az eljárást megvalósító nagy pontosságú integrált teszt- és mérőberendezés tetszőleges számú cella egyidejű tesztelése céljából bővíthető, és legalább egy vizsgálandó lítium-ion akkumulátor-cellához oldható módon csatlakoztató legalább egy kapcsolómátrixot tartalmaz, amely töltő tápegységgel, továbbá analóg vizsgálójelet előállító sőtön keresztül műterheléssel áll nagyáramú kapcsolatban, másrészt tartalmaz memóriát, a memóriával kapcsolatban álló processzort magában foglaló számítógépet, ahol a számítógép-dedikált kimenetel legalább egy kapcsolómátrixszal áll digitális vezérlőkapcsolatban, továbbá minden egyes lítium-ion akkumulátor-cellával társított feszültségérzékelő szenzort és hőmérsékletérzékelő szenzort tartalmaz, amely adatgyűjtő egységen keresztül a számítógép processzorával és a processzor további illesztőegységen keresztül a műterheléssel áll kapcsolatban.” [19]

[19] Ibid.

[20] <http://epub.hpo.hu/ekutatas/?lang=HU> (Letöltve: 2023. 07. 15.)

Elektromos autó flotta-töltő energiamenedzsment rendszer intelligens töltés vezérlési folyamattal vezérelt moduláris felépítésű okos töltőkkel /ELECTRIC CAR FLEET CHARGER ENERGY MANAGEMENT SYSTEM WITH MODULAR DESIGN SMART CHARGERS CONTROLLED BY INTELLIGENT CHARGING CONTROL PROCESS (ügyszám: P2000299) [20]

Az oltalom nem áll fenn. Az ideiglenes szabadalmi oltalom lemondás folytán megszűnt (jogerőre emelkedett: 2023. 05. 04.; ügyiratszám: P2000299/20). A bejelentő, egyben a feltaláló természetes személy, 100%-ban Árokszállási Erik magyar állampolgár volt.

A találmány leírása az adatbázisban: „Az ismert töltő menedzsment szoftver-megoldások a publikus töltőrendszerek távmenedzsmentjét támogatják, nem tartalmaznak olyan megoldást, amely a töltőfejek kimeneti teljesítményét képesek változtatni. Az elektromos autó flotta-töltő energiamenedzsment rendszer, elsőként alkalmaz mesterséges intelligenciát a töltésütemezés területén, és az európai piacon az első olyan rendszer, amely a céges elektromos járműflották igényeire szabott szoftver-megoldással rendelkezik. Az alkalmazás képes a töltőberendezés hardverkimeneti teljesítményét tetszőleges értékre beállítani. Az energiamenedzsment ütemezője figyelembe veszi a töltésütemezési lista összeállításakor, a flottajárművek prioritását a töltőfej-foglalás le-

[21] Ibid.

[22] <http://epub.hpo.hu/ekutatas/?lang=HU> (Letöltve: 2023. 07. 15.)

[23] Ibid.

adásakor, valamint a betáplálási pont szabadteljesítmény-szintjét. Az új foglalási igény beérkezésekor átütemezi a folyamatban lévő töltések energia mennyiségét az igényelt mennyiség és az aktuális töltöttségi szintnek megfelelően. Az elektromos járművek szenzoraitól kapott adatok alapján képes a vezetői szokások elemzésére.” [21]

Eljárás és összeállítás egy elektromos autó alkatrészeinek hőszabályozására / METHOD AND ARRANGEMENT FOR HEAT CONTROL OF THE PARTS OF AN ELECTRIC CAR (ügyszám: P1900419) [22]

Az oltalom nem áll fenn. Az ideiglenes szabadalmi oltalom megszűnt a szabadalmi bejelentés elutasítása folytán (jogerőre emelkedett: 2023. 05. 11.; ügyiratszám: P1900419/31). A bejelentő, a szabadalom 100 %-os jogosultja, a SBGK Szabadalmi Ügyvivői Iroda által képviselt Andrassy Zoltán volt. A feltalálók természetes személyek, fejenként egyenlően 50%-ban Andrassy Zoltán és Andrassyné Farkas Rita voltak.

A találmány leírása az adatbázisban: „A találmány tárgya egy eljárás, valamint egy összeállítás elektromos autó alkatrészeinek hőszabályozására, ahol legalább egy hőtároló egység, legalább egy akkumulátor, legalább egy külső hőcserélő, legalább egy utaster és utasterhűtés/fűtés egy szabályzási körben össze van kötve.

A találmány szerinti eljárás jellemzője, hogy az egyes elemekhez kapcsolódóan különböző mért hőmérsékleti értékeket használnak fel a szabályzási kör működtetéséhez, oly módon, hogy először az akkumulátoregység hőmérsékletét vizsgálják. Abban az esetben, ha az akkumulátor hőmérsékletének értéke kisebb, mint egy meghatározott állandó hőmérsékleti érték, akkor az akkumulátoregységet a szabályozási körhöz csatlakoztatják, ha az akkumulátor hőmérsékletének értéke, egy köztes tartományban van akkor az akkumulátoregységet a szabályozási körrel leválasztják, és ha az akkumulátor hőmérsékletének értéke nagyobb, mint egy meghatározott állandó hőmérsékleti érték, akkor az akkumulátoregységet a szabályozási körrel a mért értékek függvényében a szabályozási körből ki/be kapcsolják. A találmány szerinti eljárás további jellemzője, hogy ezzel egyidőben az utasteret és utasteri hűtés/fűtést igény szerint a szabályozási körrel leválasztják vagy csatlakoztatják.” [23]

Az elektromobilitás innovációjának jövője

Jól mutatja az innováció terjedését, hogy a járműiparban egyre több az olyan szabadalom, amely az autonóm vezetéssel kapcsolatos. Míg 2015-ben még csak az összes járműipari szabadalom 1,3 százaléka volt kapcsolatos az önvezetéssel, 2020-ban már 4,7 százalékos volt ez az arány. [24]

A szabadalmi bejegyzések sikeréhez azonban az innovatív emberi elme támogatása mellett az is elengedhetetlenül szükséges, hogy a technika fejlődésével a jogtudomány – a dogmatika és a tételes jog – egyaránt felvegye a lépést. Ennek alapfeltétele a rugalmas és nyitott szemléletű emberi gondolkodásmód, hiszen továbbra sincs más alternatíva: „*Minden dolognak mértéke az ember.*” [25]

[24] autopro.hu: *Töretlen az elektromobilitás és az új technológiák népszerűsége*. 2012. 05. 29. <https://autopro.hu/trend/toretlen-az-elektromobilitas-es-az-uj-technologiak-nepszerusege/509000> (Letöltve: 2023. 07. 15.)

[25] Platon: *Theaetetus*. URL: https://www.gutenberg.org/files/1726/1726-h/1726-h.htm#link2H_4_0002 (Letöltve: 2023. 07. 15.)

